

Triumful

În toate faptele omenești este mâna lui Dumnezeu. Eri pe când sărbătorim ziua subitei Suverane, veni știrea că trupele române au pătruns în Budapesta. Bucuria poporului român era cu atât mai mare cu cât puteam face Reginei României-Mari cadoul cel mai prețios al străduințelor armatei române.

Budapesta, capitala strălucită a ungurilor, leagănul speranțelor sovinișmului maghiar, trufașă cetate a Dunării ungurești — cunoaște astăzi pentru a doua oară, în viața sa, înfrângerea ei completă. Capitulara armatei ungurești a izolat-o, a pus-o fără apărare înaintea bravilor oșteni ai României Mari și a silț-o să arboreze drapelul alb, lângă tricolorul românesc — doar s'ar îndura învingătorii de orașul sânt al maghiarimei.

Capitala română a înconjurat orașul, a ocupat foburgurile și stă în așteptarea ordinelor superioare dela București. M. S. Regele Ferdinand și hotără și desigur că va fi generos cu cei învinși.

Dacă în trecut istoric al Budapestei, cucerirea ei de Turci a însemnat o crudă etapă, ocuparea de către trupele românești înseamnă triumful civilizației aducător de ordine în cuibul blestemat al celor mai negre gânduri. O rază de lumină, o rază de soare strălucitor restrânsă de pe baloneta, sabia și epoletul român, strălucii în besna grandaniei înfrânte ungurești.

Și ca o pedeapsă dumnezeiască, trufași de altă dată cerșesc mila oștenilor români să-i scape de crimele repetate ale bolșevismului — uitând să plângă trufia lor, lăsându-se pradă egotismului de a trăi, fie ori-cum, numai să-și poată păstra mizerabila lor viață.

Un dușman ast-fel înfrânt nu merită decât compătimire. Soldatul român i-o acordă, din proprie inițiativă fără să fi așteptat intervenția aliaților noștri către care ungurii au strigat cu lacrimi ferbinși să fie erțați.

Să însemnăm însă momentul acesta istoric. El va face mândria urmașilor noștri, fiind premergătorul epocii de glorie în care a pătruns poporul român. Căldura istoria dominației civilizației românești în Orientul Europei, urmași noștri vor așeza fapta de azi a oștilor române între cele care au brăzdat începuturile drumului strălucit al dezvoltării națiunii române, care a cunoscut suferințele cele mai grele pentru ca să aibă drept să se bucure de răsplata cea mai mare.

Trălăscă ostirea română care a înălțat cu sacrificii grele de sânge uniunea tuturor românești, întrupând visul secular al României Mari.

Trălăscă Marele Căpitan, Regele Ferdinand I al tuturor Românilor.

Mișcarea, macedo-română

Români Macedoneni s'au pus în mișcare în cea ce privește Autonomia tuturor ținuturilor românești din Macedonia și Epir.

În acest scop mai multe delegațiuni macedonene cutreără toată România Mare.

Mișcarea pentru autonomia Macedoniei este aprobată și susținută cu toată căldura de întreaga opinie italiană. Presa consacră coloane întregi acestei chestiuni. Asemenea mișcări s'au pornit și în presa bulgară cu toate că ne este dușmană.

Poporul turc din Macedonia s'a aliat la legitima dorință a românilor macedoneni și cer autonomia acestor ținuturi.

Români de pretutindeni sunt de acord cu această mișcare a fraților noștri macedoneni care încă sunt condamnați să ducă jugul asuprirei.

Sperăm că presa din întreaga Românie Mare va ști ce atitudine să ia.

În curând vom da publicității memoriul adresat de Societatea de Cultură Macedo-Română din București, oamenilor politici și opiniei publice.

Felicitările cercetașilor

Majestății Sale
Regina Maria

București

Cerceteșii din toate părțile României, adunați în tabăra de la Brașov, s-au rugat astăzi, cu toată căldura sufletului lor pentru lunga viață sântoasă a Majestății Voastre.

Ei asigură pe marea Regină a României că-și desvoaltă puterile pentru fericirea Țării și a Suveranilor ei.

Mugur

ajutorul de comandant al Marelui Legiuni

Professor Stinghe

Comandantul cercetașilor din Brașov.

Clujul

1 Aug. Ungurii din Cluj le-a stat resuflarea de câteva zile. Avuse mari și poate ultime nădejdi de ofensiva lui B. Kun. Aflasem, că erau foarte bine organizați pentru cazul favorabil lor, ca la un moment dat să provoace desordine și panică în colonia română de aici. Viteja ca din povești a soldaților noștri, cari acum se apropie, după lupta înverșunată dela Szolnok, — de B-pesta, le-a sfărâmat și aceste nădejdi. Avântul triumfal al armatei române a curățit ca un trăznet atmosfera înăbușitoare de până acum.

Dimineața intră în Cluj perechea regală, să viziteze așezăminte militare și spitalele.

Duminea trecută s'a comemorat moartea eroului general Grigorescu în aula universității printr'un discurs miscător, al profesorului-director Ștefan Pop, fost părtăș, și dânsul ca major la luptele dela Mărășești. Marele artist Manolescu ne-a fascinat cu arta sa în două seri, liniștindu-ne și mai mult conștiința, că ne-am înstăpănit după dreptate pe frumosul teatru din Cluj. Înaintea lui fusese trupa lui Sorbu, și mâne joacă Fotino.

Cursiștii muncesc din greu; seminarele și conferențele dese le-au înmulțit orarul cu cel puțin zece ore pe săptămână; azi și-a ținut academicienul Biau a doua din seria de 4 conferențe despre conservarea naționalității prin limbă. În saalele Universității s'a sălășluit un spirit profund și natural; atât profesorii cât și viitorii pedagogi ai Ardealului își înțeleg chemarea și importanța acestui curs. Îndeosebi limba clară și dulce a profesorilor din vechiul regat e gustată cu toată setea a ardelenilor tardivi. Grație perfecției înțelegerii în cercul corpului profesoral, s'a consolidat un metod de instrucție unitar și speranțele sunt întemelte, că școlile noastre secundare vor primi la toamnă oameni devotați chemării lor.

În 10 l. c. sosește aici comisiunea pentru organizarea universității, continuându-și lucrarea începută la București. Clujul românesc va ști să-și manifeste sentimentul său de recunoștință și admirație față de acești aleși bărbați de știință dela cele două universități din regatul vechiu. Noul comandant al corpului de armată din loc, dl general Petala, s'a ocupat azi postul. Cei cari au avut ocaziunea să-l cunoaște, vorbesc cu toată căldura și simpatia de dânsul. Iată câteva momente din preocupările desinteresate ale Clujenilor. Veți înțelege, că, deși sunt vechi dușman al acestui oraș, totuși azi suport atmosfera lui din zi în zi cu mai multă mândrie și satisfacție.

Dar, un moment! Să sărbătorim cu toată sfîntenia sufletului nostru neîntrecutul eroism al scumnilor noștri soldați și desăvârșitul tact al iubitorilor lor ofițeri, și pe lângă acest tainic simț să nu uităm de munca încordată, ce o reclamă azi neamul dela fiecare fiu cinstit al lui, căci numai prin ea vom putea lega bine marea țară clădire, ce ne-am ridicat-o în fine. Să gustăm cu cumpăt bucuria, să ne aducem zilnic aminte de jertfele, prin cari ea ni s'a procurat și să o asigurăm și urmașilor noștri prin muncă cinstită și desinteresată. Acest înstine sănătos al neamului pare-că pulsează normal în viața coloniei române din Cluj. Cu D zeu înainte!

Act.

Serbătorile cu prilejul ocupării Budapestei

Dl prefect al județului având concursul autorităților militare și civile, a aranjat următoarele serbări cu prilejul capitularii armatei maghiare:

1) Azi Marți, la orele 5 jum. — 6 jum. Muzica orășenească va cânta la promena-dă.

2) În același timp muzica militară va cânta pe bulevardul Ferdinand în chioscul dela Livada poștei.

3) La orele 8 jum retragere cu torțe aranjată de către garnizoană, cercet ași, și publicul din oraș.

În timpul retragerii muzica pom-pierilor va cânta în piața mare.

4) Cu prilejul acesta pe vârful Tâmppei se va aprinde un foc, ca semn de bucurie.

5) Miercuri la orele 10 jum. se va oficia un Te-Deum în piața mare, în prezența tuturor autorităților, după care va urma defilarea trupelor garnizoanei.

6) La toate celelalte biserici din oraș, s'a dat ordin, să se tragă clopotele câtă vreme va dura Te-Deumul.

7) S'au luat măsuri ca în toate bisericile din județ să se officieze Te-Deumuri Miercuri la orele 8—10.

Suntem informați, că Miercuri la orele 8 va sosi la Brașov dl președinte al consiliului Ion I. C. Brătianu, a cărui prezență va ridica nivelul serbărilor. I-se pregătește o primire entuziastă. Publicul din oraș și județ este rugat să participe.

Parlamentul Ardealului

Dezbaterile Marelui Sfat Național

— Ședințele de Joi, Vineri și Sâmbătă. —

D-ra Nota Lemeny vorbește împotriva proiectului depus. Hotărârile dela Alba-Iulia trebuie respectate de marele Sfat național, care este organul acelei adunări. Trebuie deci să se înscrie dreptul de vot al femeilor. (Aplauze pe băncile socialștilor). De-asemena reprezentarea proporțională.

Când adunarea dela Alba-Iulia a înscris aceste două postulate ea a urmat curatei democrații. Astăzi când nu se prevede postulata dela Alba-Iulia în acest proiect, am datorie să cer Marelui Sfat să se conformeze strict hotărârilor poporului. Dacă se amână pentru Constituanta, atunci cu greu le vom obține.

Drepturi politice trebuie să se dea femeilor, ele nu pot prejudicia neamului, popoarelor, cum s'a făcut-o capitalismul și războiul.

Voci de pe băncile socialștilor: Jos războiul!

Dna Lemeny: Femeile n'au hotărât acest război, n'au lucrat pentru el. Ele, dimpotrivă, au alinat durerile lui și vor să mijlocească pe viitor buna înțelegere între popoare ajutând scopurilor civilizației.

S'au adus două argumente împotriva noastră:

1) Că amestecul în viața politică zdruncină familia și 2) că simțământul de mamă scade.

Nici una nici alta. Familia o zdruncină mizeria, iar simțământul de mamă nu poate fi zdrobit niciodată.

Drepturile date femeii o va înălța în viața familiară și publică, contribuind la creșterea înțelegerii superioare a traiului din lumea civilizată. Se declară împotriva proiectului, dacă nu se va amenda introducându-se votul pentru femei și reprezentarea minorităților (Aplauze pe băncile socialștilor).

Părintele *Petru Pop*, în numele preoției, spune că trebuie să se modifice restricțiunile de eligibilitate pentru proiect. Spune că discuția nu poate fi completă fără să știm cari sunt modificările și propunerile comisiunii electorale. Cere să se ia în considerare opera preoției din Ardeal, care a s'euzat în fruntea luptei naționale și va fi tot astfel și în viitor.

Dl *Bucsan*, raportor, spune că discuțiunea se face în mod principiar. Amă-nunțele se vor vedea la discuția pe articole.

După aceea, la cuvântul dl *Jumanca*, ale cărei declarații le am dat eri.

Dl *Oanea* combate afirmațiile dl-ului *Jumanca* și dnei *Lemeny*. Spune că proiectul fiind provizor, Constituanta va decide alcătuirea noului stat. Am credința că în acea adunare, cei cari vor ajunge acolo, vor susține înscrierea dreptului politic al femeilor.

Referitor la reprezentarea minorităților spune că proiectul are în vedere interesul național dar ocrotește și minoritățile din Ardeal. Prin votul secret, egal, pe comune, acolo unde va fi viața neromânească, majoritatea votanților are cuvântul.

Dl *Jumanca* spune că prin votul unimominal se vor vota persoane, nu principii sau curente. Ori persoanele vor reprezenta principiile în numele cărora se cere votul alegătorilor. Acuzăția este dar neserioasă. (Aplauze. Protestări pe banca socialștilor).

Voci: Există demagogi...

Dl *Oanea* roagă să se voteze, principiar, proiectul așa cum este prezentat. (Aplauze).

Dl *Matei*, secretar general la resortul cutelor, dă citire unui documentat raport în chestia incompatibilității mandatului de deputat și postul de profesor (primar, secundar, universitar). Cere desființarea restricțiunei. (Aplauze).

Dl *Băteanu Gh.* cere ca Marele sfat să fie consecvent hotărârilor dela Alba-Iulia. Deci să se înscrie drepturile politice ale femeilor.

Dar d-sa protestează împotriva atitudinii socialștilor, atunci când manifestează împotriva războiului, în momentul când armata română apără libertățile noastre.

Propune dreptul de vot al femeilor, dar pe categorii. Cere să se admită aceeaș cel puțin ca principiu călăuzitor în reforma electorală.

Ședința de după amiază.

Dl *Mihali*, președintele, anunță că mâne la ora 8 la biserica-greco-catolică și la ora 10 la catedrală, va fi un parastas pentru Gh. Pop de Băsești și eroii căzuți în ofensiva de acum.

Părintele *Const. Lucaci*. Poporul român din Ardeal n'a putut fi împărțit în

partide ori cât ar fi încercat dușmanii. Poporul a avut reprezentanții săi, pe aceia din comitetul partidului național.

Proiectul de lege ce astăzi este în discuție numai din elaborarea aceluoraș bărbați, cari sunt astăzi în Consiliul dirigent, a fost creat.

La Alba-Iulia s'a hotărât — și Consiliul știe — drept, egal, universal. S'a dat acolo speranțe și femeilor.

Analizând din punctul de vedere al posibilității execuțiunei acestui drept, spune că el e irealizabil astăzi. Este o importanță streină, făcută sub scutul civilizației. — Vorbește de socialism, care e acelaș lucru importat ca și drepturile femeii.

La noi, socialismul nu poate prinde fiind-că n'avem acea viață socială creată de proletariatul industrial. Acolo muncitorul lângă soția sa muncește și duce luptă politică. De-aci a născut ideea votului universal și dreptul de vot al femeilor.

Și la noi s'a importat această chestiune. Adunarea dela Alba-Iulia a manifestat dorința de a da drept femeilor. Dar în practică lucrul nu se poate realiza pentru poporul românesc.

În privința reprezentării minorităților, spune că la noi n'avem naționalități cum era raportul între popoarele Ungariei. Deci nu trebuia pusă reprezentarea minorităților. Principiul minorităților s'a pus la Paris din interese streine, din interesele capitalismului.

Fără însă să așteptăm dispozițiile interesate dela Paris, la Alba-Iulia se dădea libertatea fie-cărei naționalități din Ardeal. Deci este injust dl *Jumanca* când aceste minorități le consideră din punct de vedere socialist. Dreptul de vot și de alegere li s'a dat și lor — și deci să se primească proiectul așa cum s'a alcătuit.

Dl *Jumanca* spune că face o mică rectificare: Unii dintre membrii Marelui sfat au înțeles greșit ceea-ce am spus.

Am vorbit de reprezentarea minorităților. S'a înțeles greșit că așa fi crezut prin modul nostru să apărăm interesul minorităților etnice.

Nu e adevărat. Minoritățile naționale vor fi în starea aceea de a se valorifica. Minoritățile politice pe baza proiectului nu vor putea să fie reprezentate. Dacă ar fi fost vorba de minorități naționale și nu așa fi fost de acord cu Consiliul dirigent, nu mai eram pe banca aceasta.

Discuția A (final)

După dl *Jumanca* vorbește săteanul *Olcuța* — a cărei cuvântare n'o dăm, fiind-că a fost o înșirare de fraze ce nu se auzeau. Un țaran socialist... Vorbirea lui *Olcuța* a provocat intervenția dl-ului *Goga*, — al cărui strălucit discurs îl vom publica în întregime.

După cuvântarea dl-ului *Oct. Goga*, vorbește săteanul *Uroș Păteanu* — a cărui cuvântare am dat-o eri la incidentele din Marele sfat.

Dl *dr. Suciu*, șeful resortului organizării, unul din autorii proiectului ia cuvântul. — *Dna* spune că la învinuirile ce s'au adus alcătuirii reformei electorale are argumente sănătoase prin care să le respingă.

Dacă am fi dat drept de vot femeilor, făceam un lucru potrivit intereselor neamului. Noi ne gândim prin reforme tocmai la consolidarea neamului. Azi sunt 800,000 de femei la noi, dintre cari 500,000 române și 300,000 streine. Dintre aceste femei, numai cele streine ar putea vota; celelalte — ale țaranilor noștri, nu se apucă de ast-fel de lucruri. Iată că dă-deam, mai ales în oraș, majoritatea streinilor.

Oare nu dela români am căpătat mandat în marele Sfat național?

În chestia drepturilor pentru femei nu putem face distincție pe clase sau studii. Românele noastre au fost împiedicate să obțină certificate și acum nu putem da dreptul aceluoraș cari au profitat în dauna românelor (Aplauze).

Să ne facem școli, să ne educăm și vom obține drepturi și pentru femei.

Asupra reprezentării minorităților, dl *dr. Suciu* arată discuțiunile avute cu delegații pentru această reformă și convingerea că numai cu sistemul din proiect se poate astăzi vota, mai lesnicios. Constituanta română va hotărâ, ea, care este metoda cea mai potrivită. Cu sistemul complicat pentru analfabeții noștri, propus de oratorii socialiști, am ajunge la o mare incurcătură. Streinii ar profita și de aci.

Să nu căutăm a introduce sisteme care să ajute intereselor personale ale

unui partid și mai ales să nu ne folosim de elementele streine dela noi.

Tânără noastră democrație să n'o îmbrăcăm în haină streină ci într'una în care, fir de fir, să cuprindă un motiv românesc. Roagă să se aprobe în general proiectul reformei electorale (Aplauze).

Mal vorbește dl *Victor Pop*, preot, susținând proiectul, împotriva acordării drepturilor femeii.

Ședința se închide la ora 8 și 30 seara.

Sâmbătă 2 August 1919

Sibiu. — Ședința de astăzi după amiază se anunță în deosebi interesantă, mai ales că se așteaptă o manifestație a socialștilor cari prin ziarul „Tribuna socialistă” somau pe cei doi reprezentanți ai lor în Consiliul dirigent să se retragă din Consiliu sau din partid. După cuvântarea de eri a dl-ului *Goga*, social-democrații au ținut o conferință în care s'a hotărât ca dl *Frueraș* să facă declarații privitoare la atitudinea partidului.

Ședința 7-a

Prezidează dl *Mihali*. Președintele anunță că dl *Maniu* pleacă să întâmpine pe MM. LL. Regele și Regina care se înalpoiază dela Oradea spre București. Locul d-sale va fi ținut de dl ministru *Goldiș*.

Dl *Oanea*. — S'a stins o figură mare a vechiului regat. Românii ingenuchiază astăzi în fața cosciugului lui *Vasile Morțun*, fost ministru și președinte al Camerei care a prezidat Constituanta, în care reformele democratice — votul universal și reforma agrară au fost înfalțuite.

Democrat convins, luptător neobosit, *Vasile Morțun* are drept la recunoștința poporului. Propune să se trimită condoleanțe familiei și o telegramă Birourului Camerei (Incuvântări).

Președintele comunică că va trimite telegramele de condoleanțe.

Iosif Reșianu. — Ca reprezentant a clasei muncitorești voi stăruii asupra celor două principii cari lipsesc din proiectul reformei electorale. Dreptul femeilor și reprezentarea proporțională. Voi spune câte-va cuvinte în chestiunea de principii.

Clasa muncitoare și-a trimis delegații la Alba Iulia. 20 dintre ei au fost aleși în Marele sfat; aceștia au ales alți 2 în Consiliul dirigent. Cu toate că principiile noastre sunt mai înaintate decât hotărârile dela Alba-Iulia, având în vedere împrejurările, noi am cedat. La Alba-Iulia am luat hotărâri cari dovedesc că poporul este matur, cu cultură europeană, înscriind cele două principii cari nu sânt în proiect. Ceea-ce se face astăzi, pare că atunci la Alba-Iulia a fost numai un șirețlic (Protestări).

Părintele *Lucaci* a spus că lumea a rămas înmărmurită de principiile înaintate cari călăuzesc poporul nostru. Ce va zice acum străinătatea de acest șirețlic, cu care eți înșelat lumea întreagă (Protestări).

Dreptul femeilor l'a dovedit d-na *Lemeny*; tovarășul *Roman* a lămurit chestia reprezentării proporționale deci nu vol insista mai mult. Trebuie să relev însă un fapt:

Ne pare rău că ilustrul bărbat, care a vorbit eri, s'a scoborat atât de jos în că a combătut ideea socialistă prin neadevăruri (Protestări energice).

Dl *Goga* a spus...

Dl *Goga*: Ce-am spus, domnule?

Dl *Reșianu*: a spus că partidul național lucrează de 40 de ani și noi n'am fi lucrat nimic. Partidul nostru lucrează de 15 ani (Protestări).

O voce: Nu în interesul național! (Aplauze).

Dl *Reșianu*: Partidul socialist a lucrat mult în timpul războiului, când presa românească era suprimată; când naționaliștii dv. erau învinși și zierele nu cutezau să vorbească, să protesteze. Noi, presa noastră, a apărât atunci poporul.

O voce: Subvenționată de guvern! (Aplauze. Răsete).

Dl *Reșianu*: Respingem afirmația că nu ne-am făcut datoria față de neam, față de clasa muncitoare, împotriva burgheziilor și capitalismului. Cu toate greutățile ce le-au întâmpinat în cele 8 luni de zile de colaborare, cei doi membri social-democrați din Consiliul dirigent au căutat să aplaneze diferența de principii, în fața greutăților statului român. Dacă nu eram noi, cum s'ar fi sfârșit greva dela *Vulcan* și dela căile ferate? (Protestări energice).

Voci: — Nu dv. ați împiedecat grevele ci dorobanțul român.

— Cum poți vorbi așa, ca român? Dl *Reșianu*: Dv. volți să guvernați prin teroare (Protestări Voci: Nu e adevărat).

Uroș Păteanu: Ține-ți gura, domnule

ULTIMA ORA

INFORMAȚIUNI ȘI ȘTIRI POLITICE

TELEGRAMELE ZILEI

și nu vorbi de teroare. Bolșevicii dv. sânt teroriști! (Aplauze).

Di Reșanu. — Noi cari pricepem pulsul muncitorimei, spunem că așa este și avem dreptate. Noi am intervenit la timp.

Drumul nostru se desparte de al dv., fiindcă prevedem afacerile puse la cale, o bancă națională, banca agrară, capitalurile streine.

Cine din dv. va lupta contra capitalului? Noi declarăm că vom duce lupta, nu însă împotriva persoanelor cum faceți dv. în politica de azi. Apărăm o idee și dv. altele. Deci ne despărțim.

O voce: Adio (Răsete).

Di Reșanu: Voi încheea: voim să fim o floare în buchetul internaționalei!

Notă: În timpul cuvântării, dl. Emil Isac se agita și răspundea intreruperilor.

Părintele Lucaci Const.: Nu răspund acestui d-n. ante vorbitor fiind că nu merită un răspuns. (Aplauze). Ei voi răspunde intreruperilor d-lui Emil Isac, care se angajează în partidul socialist în mod inconștient.

Oratorul de adineaori nu e floare în buchet ci în bugetul internaționalei (Aplauze Răsete).

D-sa a zis că e un șiretlic ceea-ce am făcut la Alba-Iulia. E un neadevăr care caracterizează socialismul românesc — propune chemarea la ordine a antevorbitorului socialist. (Aplauze).

Di Președinte: Chem la ordine pe d-l Reșanu pentru cuvintele neparlamentare ce le-a rostit.

Părintele pictopop Roșianu: Am rămas la început foarte nemulțumit cu ceea-ce s'a făcut de Consiliul dirigent, fiindcă am văzut eliminându-se două principii cardinale pentru care luptă partidul socialist.

Mă gândeam că nu e consecvență, știind că dl. Mariu la Vinț, în lupta electorală, a lucrat împreună cu mine pentru reușita propagandei, cerând drept de vot pentru întreg neamul românesc, fărăosebire de sex. La 1905 votul pentru femei a căzut în comisia națională numai cu 2 voturi.

Deputații noștri parlamentari au cerut în parlamentul din Budapesta drept egal și pentru bărbați și pentru femei. Adunarea dela Alba-Iulia larăș a spus hotărât că trebuiesc înscrise cele două postulate: drept la femei și reprezentarea minorităților.

Mă întrebam: cum poate azi Consiliul dirigent să le eludeze? Mi-a plăcut cuvântările d-nei Răzvan, a d-lor Jumancași ceilalți. Eram neliniștit: imi ziceam: stau în partidul național și o să votez cu socialiștii?

Domnilor, sânt pentru extinderea drepturilor la femei; pentru țărancă romană, adaug că ea are aceeași cultură, ca și țărantul — deci să nu fie deosebire pentru drepturi. Declar totuși că voi vota proiectul, de oare-ce văd că de-ocamdată nu se poate realiza alt-fel și aceasta nu însemnează că ne abatem dela hotărârile dela Alba Iulia. Trebuiesc pentru o reformă electorală așa de mare, cu cele două principii înscrise, lucrări extinse și grele. Ori noi n'avem timp acum de ele; se vor face după Constituțiantă.

Teoria socialiștilor cari se țin de internațională e greșită. Să iubim pe aproapele tău e bine; dar mai mult pe tovarășii streini de cât pe frații tăi, nu înțeleg. (Aplauze)

Domnilor social-democrați, noi nu dăm reprezentarea proporțională fiindcă avem prea mulți analabeși și metoda de vot a d-v. e grea, n'o pricepe țărantul. Vor vota însă streinii și de sigur nu cu noi ci cu aceia cari ne dușmănesc! Oratorul încheie cu un apel la colaborare, unind toate forțele în interesul neamului.

Cuvântarea d-lui Aurel Vlad

D-nul dr. Vlad. — Proiectul de reformă electorală e în vederile și făcut după dorința mea. Deci protestările social-democraților le voi răspunde.

Dar mai întâi să lămurim rostul socialiștilor la noi.

Domnilor, socialismul este o plantă importată; noi nu avem capitalism nici industrie. Ori fără aceste două, socialism nu există. D-voastră împiedicați însăși mișcarea socialistă, luptând la noi împotriva industriei și a capitalismului. Dimpotrivă, noi credem că trebuie lăsat să se înființeze o industrie mare la noi.

Am văzut între d-v. și un țărant. Dar țărantul nu poate fi și nu este aderent al comunismului, fiindcă între noi și bolșevici nu poate fi vre-o legătură. Nu acelaș lucru e cu d-v. Pe socialiști și bolșevici numai tactica îi desparte; au însă aceleași principii. Unii vor înfățișa scopului cu transformări, fie prin salturi; alții cu violență, cu teroarea!

Emil Isac: E mare diferență!

Un socialist: Lăsați-l să ne învețe socialismul!

D-nul dr. Vlad: Vă voi învăța, fiindcă cunosc bine ce știți d-voastră din socialism.

Domnilor, țărantul care are pământul, casa, moșia lui, nu vrea să i-se ia averea de către statul comunist. Nu se învoiesc, ci dimpotrivă vrea să rămână proprietar. Deci dacă sântei consecvenți principilor

dv., trebuie să luptați împotriva clasei țărănești.

Ce caută dar țărantul între d-voastră? Urmăriți numai turburarea spiritelor și de aceea noi trebuie să veghem la menținerea ordinii.

Sânt împrejurări când ordinea se poate menține numai cu forța. (Protestări pe băncile socialiștilor).

Vă plângeți că voim să conducem prin teroare. N'aveți drept dv. să ne învinuiți ast-fel, dv. tovarășii lui Lenin și Troțki, care abuzează de teroare. (Aplauze puternice).

Judecați obiectiv. Democrația cuprinde și partide burgheze, fiindcă unele din ele cer instituirea republicii.

Revenind la discuția proiectului de reformă electorală, spune că greșit se discută. Dreptul femeilor și reprezentarea minorităților se vor discuta și hotări în Constituțiantă. Numai acolo se va pune bazele noului stat român. Aci nu facem decât alcătui un proiect provizoriu.

De ce nu vă învoiți, d-lor social-democrați, la proiectul nostru, când pe vremea guvernului Esterházy ați dat aprobarea unui proiect mult mai puțin radical? Azi vă dăm mai mult și tot nu vă învoiți. Lăsați să se desvolte democrația, așa după cum crește pomul din sămânță. Aș fi cel mai fericit, dacă am putea vota drepturi pentru femei și votul proporțional — dar chestiunea nu e lucidată, nu e coaptă pentru poporul nostru, acum. Nu ne permit condițiile noastre politice să înfăptuim...

Emil Isac intrerupe. Di președinte îl cheamă la ordine.

Di dr. Vlad: În Franța nu s'a dat drepturi la femei și nici reprezentarea minorităților.

Emil Isac: Acolo nu sânt minorități.

Oct. Goga: Cred că social-democrații dela noi nu apără minoritățile naționale.

Dr. Vlad: Domnule Isac, d-ta ești scriitor; trebuia să știi că aici nu poate fi vorba de minorități naționale, ci politice — cum a spus-o dl. Jumanca.

Domnilor, dacă s'ar introduce reprezentarea minorităților atunci, cu votul femeilor, minoritățile naționale dela noi ar fi mai bine reprezentate în unele părți de cât majoritatea poporului — fiindcă poporul nostru, încă neștiutor de carte, nedat la vot, ar fi pus în fața multor greutăți care l-ar zăpăci și opri dela exercitarea dreptului său. Streinii însă, având mai multă experiență, n'ar lipsi dela vot.

Așa dar, interesele naționale, ne-au hotărât la acest proiect. Deci vă rog să-l votați (Aplauze îndelung repetate).

Di Grădinar, social-democrat din Brașov: Să trecem d-lor la ordinea zilei, la proiectul de reformă electorală, după discuțiile în chestia problemei socialiste. De aceea sântem aci.

Cred că e drept să se dea femeii române drepturi cari nu periclitează statul și nici în dauna interesului național nu pot fi. Singurul argument important ce s'a adus împotriva este că țărancii nu vor drept de vot. Nu e adevărat. Femeile dacă nu ar vrea acest drept, ar fi protestat după adunarea dela Alba Iulia. Ele nu ne-au sărit în cap — cum zicea un dn orator, sătean — deși le-am dat acest drept în hotărârile dela Alba-Iulia. Aceea de care vorbea dl orator se vede că e un specimen de femeie.

Dacă la Alba-Iulia ați aprobat drepturi pentru femei, de ce respingeți acum propunerea noastră. Inscriserți dlor cele două principii, fără teamă, că nu se periclitează nici un interes vital pentru neam.

Di Flueraș, șeful rezortului ocrotirilor sociale, ia cuvântul și face declarațiile pe cari le publicăm în reportajul asupra atitudinii social-democraților la noi.

Di Bucumeanu socialist renunță la cuvânt, în urma declarațiilor dlui Flueraș. Vorbește apoi dl dr. Suciu. Cuvântarea dlui Suciu cu urmările incidentului provocat le publicăm în altă parte împreună cu declarațiile dlui ministru Goldiș — cu care s'a închis ședința de Sâmbătă seara. Rep.

Ședințele de ieri și azi

Sărbătorirea onomastice M. S. Regina Maria. — Participarea d-lui ministru Inculescu la ședința — Sărbătorirea dlui Brătianu.

(Prin telefon)

Ei, din prilejul zilei onomastice a M. S. Reginei Maria, Marele Sfat, dând importanța cuvenită momentului, a ținut să sărbătorească în mod demn această zi a numelui celei mai mari Regine a noastre, a Mamei tuturor Românilor. Ca semn al dragostei și admirației ce o păstrează neamul românesc sumpci noastre Suverane, Marele Sfat Național I-a trimis o călduroasă telegramă de omagiu.

La ședința de ieri din năntea amiezii a luat parte și ministrul basarabean dl Inculescu, care a fost sărbătorit și salutat de dl președinte al Marei Sfat și de dl Iuhu Mantu președintele Consiliului dirigent.

Di Inculescu a răspuns, adânc emoționat de dragostea ardelenască, interpretată prin graul reprezentanților Românilor de dincoace de Carpați.

Pe azi se așteaptă în Sibiu sosirea d-lui Ion Brătianu, care după cum se știe se reîntoarce dela front. D-sa va lua parte la ședința de după masă a Marei Sfat, când va avea loc o ședință festivă în onoarea președintelui Consiliului de miniștri din București.

Astă-seară se va aranja un banchet în onoarea marelui oaspe.

Drepturi politice femeii

O manifestație neașteptată

O manifestație neașteptată în potriua drepturilor politice ale femeilor s'a făcut în Marele Sfat național tocmai din partea femeilor.

Vorbea poetul Goga, cu sinceritatea unei adânci convingeri și simțiri românești. Spunea că România nu înțelege să ceară aceste drepturi fiindcă în însăși firea ei este acel tact, aceea nobleță, care o îndepărtează de lupta politică. Frumsețea vieții feminine nu este în această temă care ar sili-o la acțiuni brutale ce nu le poate concepe femeia dela noi.

Din loja de sus, într-un grup de doamne, artista Olimpia Bărsan afirmă cu voce clară și hotărâtă.

— Așa e! Nu ne trebuie drepturi. Rostul femeii este în casa familiei sale! Aplauze îndelung repetate au confirmat înțelegerea ce era pe această temă între publicul lojei și membrii Sfatului.

Președintele a fost nevoit totuși să atragă atenția că va evacua loja dacă publicul nu se abține dela manifestații.

S'a făcut tăcere. Di Goga continuă și la fie-care pasaj, aplaudat, parcă se aud glasurile doamnelor din lojă. Femeile măturiseară că nu vor drepturi ci vor să păstreze nealterată viața lor, care le permite să se ridice de-asupra mîrunțelor patimi, ca să domine apoi, într-o notă dulce, parfumată, îmbătându-i ca o floare, destinul bărbatului. Și manifestația neașteptată a fost, deoarece venea tocmai dela acele femei cari mai ușor ar fi putut fi prinse în vârtejul politic. — Tocmai de aceea mărturia d-nei Bărsan este de preț.

Jos, în sală, d-na Nora Lemeny și socialiștii — cu ceilalți femeiniști, tăceau. Argumentarea dlui Goga, delicată, dar profund înțeleasă, manifestația din lojă, aplauzele celorlalți membri — toate acestea dezarmase complet pe partizanii drepturilor femeii. Și eu cred că dacă în momente critice, leaderul unei idei, unui partid, nu poate să se înalte, să lupte, să învingă — atunci desigur că nu este convins de ceea-ce și-a luat ca un crez politic. Pentru mine, socoteala este definitivă; balanța s'a aplecat în partea contrară aspirațiilor femeiniștilor politici, cel puțin în Ardeal. Nu cu fraze ticluite mai înalte, dar cu spontaneitatea gesturilor pornite dintr-o simțire a superiorității convingerei tale, poți combate în arena politică, la tribuna parlamentară.

V. St. I.

Informațiuni

Ședințele Marei Sfat național vor fi terminate pela sfârșitul săptămânei. După discuțiunea reformei electorale se va lua în dezbateră imediat reforma agrară.

O consfătuire a majorității din Marele Sfat, a membrilor partidului național, va avea loc după terminarea ședințelor Marei Sfat.

Se așteaptă hotărâri importante.

Protestul Marei Sfat în chestia Banatului. Episcopul Radu dela Arad va depune pe biroul marelui sfat național un protest împotriva deciziunilor dela Paris în chestia Banatului. Protestul este semnat de membrii Marei Sfat și va fi înaintat conferinței de pace.

Nu există decât un singur Sfat național în Ardeal și acela e al națiunii române. Cum poate să se intituleze dar ca "Sfat național germano-săsesc din Ardeal" — o organizare a sașilor izvorâtă din revoluție? Sașii pot avea partide politice distincte, cu reprezentanți de ai lor, dar în nici un caz o instituție de genul unui Sfat național înăuntrul țării românești. Acest drept îl are numai poporul român, care hotărăște astăzi pentru Ardeal, prin Marele Sfat național, cari sânt bazele fundamentale ale organizării românești.

Deci nu există "Sfat", consiliu, sau ori-ce adunare constitutivă — în afară numai de organismul unui partid politic — pentru sași din Ardeal. Ca să se știe.

Cum vor vota analabeșii? — În proiectul de reformă s'a prevăzut pentru analabeși intru cunoașterea buletinelor candidaților singuratici, buletinele colorate — fie-care candidat având culoarea sa. Ori, înăntea numelui, linii — una, două, mai multe, după semnul convențional ales de candidat.

Localitățile unde se primesc și se achită mandate: Geogaj, Joseni, (Aigyogyo), Huedin, Basna, Borgo Prund, Codlea, Vâlcele, Lupeni, Lăpușul Unguresc

Cohalm, Malnaș stație balneară, Cisnădie, Covasna, Soyata, Sălăște Comitat Sibiu, Teiuș 1, Teiuș 2, Tușnad stație balneară, Vulcan jud. Huniad, Mercurea, Zernești, Cristuru secuesc, Reșinar, Lugos, Caransebeș, Orșova, Băile Heroulane, Reșița, Bălinț, Făget jud. Carașseverin, Bozoviciu, Buziaș, Jablanița, Sereca Ciucului.

O telegramă a Sașilor. Marele Sfat a primit următoarea telegramă: "Sfatul național germano-săsesc din Ardeal își permite să salute Marele Sfat Național Românesc exprimându-și nădejdea, că debaterile cari vor pune bază vieții viitoare de stat să dea rezultat satisfăcător pentru toate popoarele noului stat. Să dea Dumnezeu ca dezbaterile acestea să fie conduse de acelaș spirit de dreptate și de bună înțelegere ca și cele dela istorica adunare dela Alba-Iulia. Pentru Sfatul național germano-săsesc: din Ardeal — Schullerus președinte, Roth secretar.

Un caz semnificativ: Cetățeanul Ioan Oprea Furnică s'a dus la Magistratul orașenesc, într-o afacere. L'au trimis la un birou. Acolo n'a găsit decât pe-o săsoaică. Aceasta l'a întâmpinat dând din umeri: nu știa românește. Dar nu numai atât; n'a găsit un funcționar care să cunoască limba română. Bietul om a trebuit să-și aducă talmaciu — de pe stradă.

La Magistratul din Brașov nu știe nimeni românește, ori nu vrea să știe? Nu va pare curios acest lucru?

Retragerea socialiștilor din Consiliul Dirigent e fapt împlinit. D-nii Flueraș și Jumanca și-au înaintat demisiunile. În locul lor au fost nu niși, interimar, d. dr. Vlad Ia resortul industriei și dl Hătegan Ia ocrotirile sociale.

Ultima oră.

Budapesta înconjurată

Armatele române în foburgurile orașului

Am anunțat în ediția specială de ieri capitularea armatei ungurești. Iată comunicatul oficial din 4 August, de care l-am dat:

Frontul de est: Câte-va încărări de trecere peste Nistru și fraternizare au fost respinse cu focuri de armă.

Frontul de vest: Inamicul fiind complet înconjurat, a capitulat. Sunt în curs de dezarmare diviziile 1, 3, 5 și 6 inamice. Se urmăresc diviziile 2, 4 și 7.

S'a capturat comandanții de divizii și state'e naționale ale diviziilor. Mai multe mii de prizonieri, nenumărate tunuri, mtraliere, arme și munizioni au fost capturate.

Referitor la strălucitele fapte de arme ale armatei române și la urmările lor mai primim următoarele:

București. — D-nul Ion Brătianu, președintele Consiliului, care se află la Cartierul unei divizii pe front a telegrafiat Regelui, că guvernul unguresc, nou constituit, a răspuns condițiilor puse de aliați și ca urmare orașul Budapesta nu va fi bombardat. Guvernul unguresc a primit toate condițiile.

Guvernul unguresc a însărcinat o delegație, care să predea orașul Budapesta armatei române.

Pe clădirile Budapestei fâlfăie tricolorul românesc.

București. — Aliații au intervenit pe lângă comandamentul armatei române ca aceasta să rămână în pozițiile ei prezente și să nu ocupe orașul.

București. — Cavaleria românească a pătruns și se află Ia foburgurile Capitalei ungurești.

București. — Reprezentantul Italiei în Buda-esta, colonelul Romanelli, însărcinat de către aliați, a eșit înaintea trupelor noastre ce mergeau spre ocuparea Pestei.

Dânsul a avut un schimb de telegrame cu guvernul și comandanțul armatei române

Sibiu. — Armatele române au intrat ieri în Budapesta, în frunte cu dl general Moșoiu.

Un plan al lui Lenin și Bela Khan

București. Lenin și Bela Khan făcuseră planul să întreprindă o acțiune comună contra României, piedica ce-i desparte. Prin precipitarea evenimentelor, planul a eșuat, iar Bela Khan și-a atras asupra reproșuri din partea guvernului rus, care a rupt orice legătură cu bolșevicii unguri.

Demisia lui Bela Khan și arestarea membrilor guvernului

Paris. Se confirmă demisiunea lui Bela Khan, care Sâmbătă a sosit la Viena. Membrii guvernului, cari au încercat să fugă, au fost arestați la granița austro-ungară. În locul guvernului revoluționar s'a constituit un guvern pur socialist.

Nauen. Mandatarul poporal Tibor Samuel, fiind arestat în fuga sa, la frontiera austro-germană, s'a sinucis, trăgându-și un glonte în cap.

Ora 1

Comunicatul oficial de azi

— 5 August st. n. —

Trupele române defilează în mijlocul Budapestei.

Eri la 4 ore p. m. Budapesta a fost ocupată. Un detașament de trei arme a defilat în mijlocul orașului în fața comandantului trupelor din Transilvania și a unui imens public.

Ținuta trupelor noastre a fost impunătoare. Publicul a primit întrarea trupelor noastre în oraș cu liniște și încredere și pe alocurea cu manifestațiuni de bucurie. În oraș nu există nici o autoritate comună, afară de un guvern improvizat, care nu are nici o autoritate și nici o înrăurire asupra trupelor publice.

M. C. G.

Di general Presan la Budapesta.

București. — Generalul Presan, Șeful Marei Sfat Cartier își va face azi intrarea în Budapesta și va adresa o proclamație către populația orașului.